

Sygn. akt **III AUa 1392/14**

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 14 maja 2015 r.

Sąd Apelacyjny w Poznaniu III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: SSA Dorota Goss-Kokot

Sędziowie: SSA Wiesława Stachowiak /spr./

SSA Jolanta Cierpiał

Protokolant: insp.ds.biurowości Krystyna Kałużna

po rozpoznaniu w dniu 14 maja 2015 r. w Poznaniu

sprawy **R. A.**

przeciwko **Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych II Oddział w P.**

o emeryturę

na skutek apelacji **R. A.**

od wyroku Sądu Okręgowego w Poznaniu

z dnia 17 czerwca 2014 r. sygn. akt VIII U 1719/14

1. **oddala apelację;**

2. **zasądza od R. A. na rzecz pozwanego kwotę 120 zł tytułem kosztów zastępstwa procesowego w instancji odwoławczej.**

SSA Jolanta Cierpiał	SSA Dorota Goss-Kokot	SSA Wiesława Stachowiak
----------------------	-----------------------	-------------------------

UZASADNIENIE

Zakład Ubezpieczeń Społecznych II Oddział w P. decyzją z 11 lutego 2014 roku, znak (...), na podstawie przepisów ustawy 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych oraz rozporządzenia Rady Ministrów z 7 lutego 1983 roku w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze odmówił R. A. przyznania prawa do emerytury przy obniżonym wieku emerytalnym z tytułu pracy w szczególnych warunkach.

W uzasadnieniu decyzji organ rentowy wskazał, że na dzień 1 stycznia 1999 roku wnioskodawca nie legitymuje się co najmniej 15-letnim okresem wykonywania pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze - udowodnił 9 lat, 11 miesięcy i 24 dni takiej pracy.

R. A. złożył odwołanie od decyzji wnosząc o jej zmianę poprzez przyznanie mu emerytury. Odwołujący podniósł, że spełnia wszystkie kryteria do przyznania emerytury z tytułu pracy w szczególnych warunkach, a decyzja ZUS jest błędna. Zdaniem odwołującego, ze świadectwa pracy wystawionego przez Przedsiębiorstwo (...) wynika, że od 14 listopada 1974 roku do 31 sierpnia 1976 roku pracował na stanowisku kierowcy cysterny przewozu paliw płynnych (tj. samochodu specjalistycznego).

Nadto odwołujący wskazał, że do okresu pracy w szczególnych warunkach Zakład powinien zaliczyć mu także okres służby wojskowej, którą pełnił od 23 października 1969 roku do 18 października 1974 roku i podczas, której uczył się i nabywał uprawnienia w zawodzie kierowcy samochodów ciężarowych.

Sąd Okręgowy Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych wyrokiem z 17 czerwca 2014 roku w sprawie VIII U. 1718/14 oddalił odwołanie.

Sąd I instancji ustalił następujący stan faktyczny:

R. A. (...) lat ukończył (...) roku, nie przystąpił do otwartego funduszu emerytalnego. Z zawodu odwołujący jest mechanikiem - kierowcą. Obecnie nie pracuje; do 20 lipca 2014 roku korzysta ze świadczenia rehabilitacyjnego.

Odwołujący legitymuje się okresem zatrudnienia 32 lat, 11 miesięcy i 6 dni okresów składkowych wobec wymaganych 25 lat okresów składkowych i nieskładkowych.

Rozpoznając wniosek R. A. o przyznanie emerytury, organ rentowy zaliczył jako okresy pracy w szczególnych warunkach okresy zatrudnienia odwołującego:

- od 8 września 1976 roku do 30 września 1978 roku w (...) S.A. na stanowisku kierowcy samochodu ciężarowego,
- od 25 października 1978 roku do 31 października 1979 roku w Spółdzielni (...) na stanowisku kierowcy autobusu,
- od 8 listopada 1979 roku do 1 października 1986 roku w (...) S.A. na stanowisku kierowcy pojazdu specjalistycznego - cysterny do przewozu dwutlenku węgla,

co dało łącznie okres pracy w szczególnych warunkach wynoszący 9 lat, 11 miesięcy i 24 dni.

Zakład nie uznał szczególnych warunków zatrudnienia odwołującego w Przedsiębiorstwie (...) w P. w okresie od 14 listopada 1974 roku do 31 sierpnia 1976 roku z uwagi na brak świadectwa potwierdzającego pracę w szczególnych warunkach.

Nadto Zakład Ubezpieczeń Społecznych nie uwzględnił odwołującemu okresu zasadniczej służby wojskowej od 23 października 1969 roku do 18 października 1974 roku jako okresu pracy w szczególnych warunkach.

Odwołujący w latach 1965/1967 pracował w Fabryce (...) w J. jako pracownik młodociany - uczeń w zawodzie tokarza. Kształcenia tego nie ukończył. Następnie od 10 listopada 1967 roku do 28 lutego 1968 roku pracował w Przedsiębiorstwie (...) w K. jako kopacz melioracyjny. Później w latach 1968-1969 pracował w (...) jako pracownik sezonowy - także jako kopacz melioracyjny. Następnie podjął zatrudnienie w (...) Ośrodku (...) w J., gdzie pracował od 23 lipca 1969 roku do 23 października 1969 roku jako pomocnik montera ciągników, tzn. pomagał przy demontażu ciągników na części, które następnie były weryfikowane pod względem tego, czy są całkowicie zużyte, czy wymagają naprawy, bądź czy mogą być jeszcze zastosowane.

W (...) J. odwołujący został zatrudniony krótko po tym, jak ukończył 18 lat. Ponieważ nie posiadał wówczas kwalifikacji mechanika samochodowego, zatrudnienie w charakterze pomocnika miało być dla niego przygotowaniem do egzaminu czeladniczego, po zdaniu którego mógł zostać monterem ciągników i zajmować samodzielne stanowisko.

Odwołujący wybrał inną możliwość zdobycia kwalifikacji zawodowych i od 23 października 1969 roku zdecydował się na odbywanie obowiązkowej służby wojskowej – długoterminowej. W okresie 2 pierwszych lat zaliczał służbę wojskową, a następnie, będąc nadal w wojsku, odwołujący uczęszczał do szkoły zawodowej, odbywając w wojsku praktyki w zawodzie mechanika i nabywając uprawnienia jako kierowca samochodu ciężarowego (od 6 maja 1972 roku posiada prawo jazdy kat. C, BE i CE, zaś od 29 kwietnia 1974 roku prawo jazdy na autobusy - kat. D). Szkołę Zawodową dla Pracujących odwołujący ukończył w 1974 roku i uzyskał świadectwo w zawodzie mechanika samochodowego, jednocześnie posiadał uprawnienia kierowcy na wszystkie kategorie pojazdów.

Po zakończeniu z dniem 18 października 1974 roku służby wojskowej odwołujący nie powrócił do pracy w (...)J. lecz złożył podanie i został zatrudniony w Przedsiębiorstwie (...) w P. w charakterze mechanika napraw pojazdów samochodowych. Na tym stanowisku pracował od momentu przyjęcia do zakładu, tj. od 14 listopada do 31 grudnia 1974 roku. W tym czasie pracował jako mechanik praktycznie wyłącznie przy naprawie samochodu ciężarowego specjalistycznego - cysterny do przewozu paliw płynnych. Od 1 stycznia 1975 roku odwołujący złożył prośbę o przeniesienie ze stanowiska mechanika samochodowego na stanowisko kierowcy cysterny do przewozu paliw płynnych. Na tym stanowisku pracował do końca zatrudnienia w (...), tj. do 31 sierpnia 1976 roku, przy czym w marcu 1976 roku odwołujący zaliczył jeszcze instruktaż szkoleniowy bhp I stopnia na prowadzenie autocysterny.

Odwołujący nie posiada świadectwa wykonywania pracy w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze wydanego przez Przedsiębiorstwo (...) w P.. Ze świadectwa pracy z 1 września 1976 roku wystawionego przez ten zakład wynika, że odwołujący w okresie zatrudnienia zajmował stanowiska: mechanika napraw pojazdów samochodowych (od 14 listopada 1974 roku) oraz kierowcy (od 1 stycznia 1975 roku).

W tak ustalonym stanie faktycznym Sąd Okręgowy powołał przepisy właściwe dla rozstrzygnięcia w sprawie, tj. art. 184 ustawy z 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych oraz rozporządzenia Rady Ministrów z 7 lutego 1983 roku w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze.

Sąd I instancji po zapoznaniu się ze zgromadzonym w toku postępowania materiałem dowodowym ustalił ponad wszelką wątpliwość, że w niniejszej sprawie odwołujący R. A. osiągnął wymagany prawem wiek (60 lat) oraz okres zatrudnienia (min. 25 lat), a także nie przystąpił do OFE.

Spór sprowadzał się do ustalenia tego, czy odwołujący spełnił warunek świadczenia pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze stale i w pełnym wymiarze czasu pracy, w ilości co najmniej 15 lat, w szczególności czy zaliczeniu na poczet takiej pracy podlega okres zatrudnienia od 14 listopada 1974 roku do 31 sierpnia 1976 roku w Przedsiębiorstwie (...) w P. oraz okres zasadniczej służby wojskowej od 23 października 1969 roku do 18 października 1974 roku.

Zdaniem Sądu Okręgowego, charakter pracy wykonywanej przez odwołującego w Przedsiębiorstwie (...) w P., nie pozwala zaliczyć jej w pełnym zakresie trwania zatrudnienia, do prac w szczególnych warunkach na zasadach określonych w rozporządzeniu z 7 lutego 1983 roku.

W wykazie A, stanowiącym załącznik do rozporządzenia, w dziale VIII jako prace wykonywane w warunkach szczególnych w pkt 2 wymienione są prace kierowców samochodów ciężarowych o dopuszczalnym ciężarze całkowitym powyżej 3,5 tony, specjalizowanych, specjalistycznych (specjalnych), pojazdów członowych i ciągników samochodowych balastowych, autobusów o liczbie miejsc powyżej 15, samochodów uprzywilejowanych w ruchu w rozumieniu przepisów o ruchu na drogach publicznych, trolejbusów i motorniczych tramwajów. W wykazie tym nie zostało wymienione natomiast stanowisko mechanika samochodowego, chyba, że odwołujący wykonywałby swoją pracę w kanałach remontowych przy naprawie pojazdów mechanicznych lub szynowych (poz. 16 w dziale XIV rozporządzenia).

Odwołujący domagał się aby okres zatrudnienia w (...) uwzględnić jako okres wykonywania pracy w szczególnych warunkach na stanowisku kierowcy samochodu specjalistycznego - cysterny do przewozu paliw płynnych.

Sąd I instancji wskazał, że zgodnie z § 2 ust. 2 powołanego już rozporządzenia okresy pracy w szczególnych warunkach stwierdza zakład pracy, na podstawie posiadanej dokumentacji, w świadectwie wykonywania prac w szczególnych warunkach lub w świadectwie pracy. Jednakże z ugruntowanego już orzecznictwa Sądu Najwyższego wynika, iż w sądowym postępowaniu odwoławczym nie obowiązują ograniczenia dowodowe obowiązujące w postępowaniu przed organem rentowym i możliwe jest ustalenie okresów pracy w szczególnych warunkach również w oparciu o inne dowody niż zaświadczenia z zakładów pracy.

Ponadto, jeżeli odwołujący wykaże, że nie może przedstawić zaświadczenia zakładu pracy z powodu likwidacji zakładu pracy, dopuszczalne jest przeprowadzenie dowodu z zeznań świadków na okoliczność zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze.

Sąd Okręgowy zaznaczył, że odwołujący, składając wniosek o emeryturę przy obniżonym wieku, nie przedłożył świadectwa wykonywania pracy w warunkach szczególnych za sporny okres. Poza świadectwem pracy wystawionym przez Przedsiębiorstwo (...) z 1 września 1976 roku, z którego wynika, że zajmował stanowiska: mechanika napraw pojazdów samochodowych oraz kierowcy, nie przedstawił on, tak w postępowaniu przed organem rentowym, jak i w postępowaniu odwoławczym przed Sądem, żadnych innych dowodów, w tym np. zeznań świadków, które dawałyby możliwości ustalenia, czy praca taka była przez niego faktycznie wykonywana, w jakim okresie zatrudnienia w (...), czy była to praca wykonywana w szczególnych warunkach, a przy tym czy była ona wykonywana stale i w pełnym wymiarze czasu pracy. Ze złożonych przez odwołującego zeznań wynika, że na początku swojego zatrudnienia w (...) w P. został on skierowany do pracy jako mechanik do napraw pojazdów w tym przedsiębiorstwie, przy czym przez cały ten czas wykonywał on wyłącznie naprawy autocysterny do przewozu paliw, którą od 1 stycznia 1975 roku objął do prowadzenia już na stanowisku kierowcy pojazdu specjalistycznego. Twierdzenia zawarte w zeznaniach odwołującego nie zostały potwierdzone w żaden sposób innymi dowodami, zebrane zaś w sprawie dokumenty osobowe z tego okresu (tj. m.in. umowa o pracę, angaże, karty obiegowe, czy podanie o pracę) potwierdzają jedynie informacje wynikające ze świadectwa pracy wystawionego przez tego pracodawcę, a mianowicie fakt zatrudnienia w charakterze mechanika samochodowego oraz wykonywania pracy także na stanowisku kierowcy, bez określenia typu samochodu jakim odwołujący kierował w tym czasie.

Odnosząc się natomiast do drugiego zakwestionowanego okresu, tj. od 23 października 1969 roku do 18 października 1974 roku, w którym R. A. odbywał służbę wojskową, Sąd Okręgowy ustalił, że odwołujący do odbycia tej służby odszedł z zatrudnienia w (...) J., gdzie pracował jako pomocnik mechanika. Natomiast po odbyciu służby wojskowej podjął pracę w innym zakładzie pracy, tj. w Przedsiębiorstwie (...) w P..

Sąd Okręgowy wskazał, że zgodnie ze stanowiskiem Sądu Najwyższego wyrażonym w uchwale z 16 października 2013 roku w sprawie II UZP 6/13, na którą powoływał się odwołujący, czas zasadniczej służby wojskowej odbytej w okresie obowiązywania art. 108 ust. 1 ustawy z 21 listopada 1967 roku o powszechnym obowiązku obrony Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej (Dz. U. Nr 44, poz. 220, w brzmieniu obowiązującym do 31 grudnia 1974 roku) zalicza się - na warunkach wynikających z tego przepisu - do okresu zatrudnienia w zakresie wszelkich uprawnień związanych z zatrudnieniem przed powołaniem do służby wojskowej oraz w zakresie szczególnych uprawnień uzależnionych od wykonywania pracy na określonym stanowisku lub w określonym zawodzie (a więc na stanowisku pracy w szczególnych warunkach w rozumieniu § 3 i 4 rozporządzenia RM z 7 lutego 1983 roku) jeżeli po zakończeniu tej służby podjął on zatrudnienie w tych samych warunkach.

R. A. przed rozpoczęciem odbywania służby wojskowej był zatrudniony w (...) J. jako pomocnik montera ciągnikowego, zaś po odbyciu służby wojskowej, w listopadzie 1974 roku podjął zatrudnienie w innym zakładzie pracy, a mianowicie w (...) w P. jako mechanik naprawy pojazdów samochodowych.

W ocenie Sądu I instancji, ciągłość zatrudnienia odwołującego u poprzedniego pracodawcy po zakończeniu odbywania służby wojskowej nie została zachowana, tym bardziej nie została zachowana zasada, aby po odejściu do służby ze szczególnych warunków pracy, powrócił on po służbie do zatrudnienia w tych samych warunkach. Nie ma przy tym znaczenia jakie czynności czy uprawnienia wykonywał on w trakcie służby wojskowej (czy były to także czynności na stanowisku pracy wskazanym w rozporządzeniu RM z 7 lutego 1983 roku, np. kierowcy samochodu ciężarowego o ładowności pow. 3,5 tony). Warunki określone w art. 106 ust. 1 ustawy o powszechnym obowiązku obrony, obowiązującej w okresie odbywania służby wojskowej przez odwołującego, gwarantujące pracownikowi zaliczenie okresu służby wojskowej do okresu zatrudnienia w zakresie wszelkich uprawnień związanych z tym zatrudnieniem, w tym zatrudnienia w warunkach szczególnych, nie zostały spełnione.

Odwołujący zaskarżył wyrok w całości, składając apelację.

Apelujący podniósł zarzuty:

A. obrazy przepisów prawa materialnego poprzez:

- naruszenie art. 184 ustawy z 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z FUS w zw. z § 4 ust. 1 rozporządzenia Rady Ministrów z 7 lutego 1983 roku w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze poprzez przyjęcie, że odwołujący nie wykazał posiadania 15 lat pracy w szczególnych warunkach, tym samym nie spełnił warunków do przyznania wcześniejszej emerytury, w sytuacji gdy z przedstawionych przez niego organowi rentowemu jak i Sądowi I instancji dokumentów wynika, że posiada on dłuższy okres pracy w szczególnych warunkach niż wymagane 15 lat;

- naruszenie art. 2 § 1 pkt 1 ustawy z 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z FUS poprzez nieprzyznanie odwołującemu świadczenia emerytalnego mimo spełnienia przez niego warunków do nabycia prawa do świadczeń pieniężnych z ubezpieczeń emerytalnego i rentowych Funduszu Ubezpieczeń Społecznych;

- naruszenie art. 2 § 1 Rozporządzenia Rady Ministrów z 7 lutego 1983 roku, poprzez przyjęcie, że praca wykonywana przez odwołującego w Przedsiębiorstwie (...) w P. (...) w P.) w okresie pomiędzy 14 listopada 1974 roku a 21 sierpnia 1976 roku nie była pracą w warunkach szczególnych, gdy od 1 stycznia 1975 roku pracował on stale i w pełnym wymiarze czasu pracy na stanowisku kierowcy cysterny do przewozu paliw płynnych, które to stanowisko pracy zostało wymienione w załączniku do Rozporządzenia Rady Ministrów z 7 lutego 1983 roku, w wykazie A, dziale VIII pkt 2 (w transporcie i łączności);

- naruszenie § 12 ust. 2 w zw. z § 3 Rozporządzenia Rady Ministrów z 22 listopada 1968 roku w sprawie szczególnych uprawnień żołnierzy i ich rodzin poprzez uznanie, że okresu odbytej przez odwołującego służby wojskowej od 23 października 1969 roku do 18 października 1974 roku nie zalicza się do pracy w warunkach szczególnych, mimo tego, że przepisy obowiązujące w momencie odbywania służby wojskowej przewidywały zaliczenie tego okresu do okresu zatrudnienia w zakresie uprawnień uzależnionych od ilości lat pracy w danym zakładzie lub gałęzi pracy oraz w zakresie szczególnych uprawnień uzależnionych od wykonywania pracy na określonym stanowisku lub w określonym zawodzie również w stosunku do żołnierzy odbywających długoterminową zasadniczą służbę wojskową, po odbyciu której przystąpili do wykonywania zatrudnienia w zawodzie wyuczonym w czasie odbywania tej służby;

- naruszenie art. 32 Konstytucji poprzez orzeczenie, że okres zasadniczej służby wojskowej, przypadający pomiędzy 1969 a 1979 rokiem nie może zostać zaliczony odwołującemu do okresu zatrudnienia w warunkach szczególnych przypadającego po zwolnieniu go z zasadniczej służby wojskowej, gdy ustawodawca taką możliwość przewidział zarówno w stosunku do pracowników, którzy w terminie 30 dni od zwolnienia ze służby powrócili do pracy wcześniej wykonywanej, jak również do poborowych, którzy po odbyciu długookresowej zasadniczej służby wojskowej rozpoczęli zatrudnienie w zawodzie wyuczonym w trakcie odbywania zasadniczej służby wojskowej, nawet jeżeli w dniu powołania nie pozostawali w stosunku zatrudnienia;

B. błędu w ustaleniach faktycznych poprzez sprzeczność ustaleń faktycznych z zebranych w niniejszej sprawie materiałem dowodowym, tj.:

- przyjęcie, że odwołujący nie udowodnił wykonywania pracy w warunkach szczególnych po odbyciu długoterminowej służby wojskowej, gdy ze zgromadzonego materiału dowodowego wynika, że w okresie od 1 stycznia 1975 roku do 31 sierpnia 1976 roku wykonywał w pełnym wymiarze czasu pracę w charakterze kierowcy cysterny do przewozu paliw płynnych (tj. samochodu specjalistycznego);

- przyjęcie, że okresu długoterminowej służby zasadniczej przypadającego od roku 1969 do 1974 roku nie wlicza się odwołującemu do okresu pracy w szczególnych warunkach, gdy ze zgromadzonego materiału dowodowego wynika, że po odbyciu służby wojskowej odwołujący wykonywał pracę w warunkach szczególnych, co w powiązaniu z przepisami wówczas obowiązujący powinno doprowadzić do zaliczenia tego okresu do okresu zatrudnienia na warunkach szczególnych.

Skarżący wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku w całości i uwzględnienie odwołania w całości tj. orzeczenie, że odwołujący spełnił wszystkie warunki do przyznania świadczenia emerytalnego na podstawie przepisów art. 184 ustawy z 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z FUS w zw. z § 4 ust. 1 rozporządzenia Rady Ministrów z 7 lutego 1983 roku w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze oraz zasądzenie od organu rentowego na jego rzecz kosztów procesu według norm przepisanych.

Apelujący domagał się ewentualnie uchylenia wyroku w całości i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania przez Sądowi I instancji, przy uwzględnieniu kosztów postępowania odwoławczego

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja nie zasługiwała na uwzględnienie.

Swoje uprawnienie do emerytury R. A. wywiódł z przepisu art. 184 ust. 1 ustawy z 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, który stanowi, iż ubezpieczonym urodzonym po dniu 31 grudnia 1948 roku przysługuje emerytura po osiągnięciu wieku przewidzianego w art. 32, 33, 39 i 40, jeżeli w dniu wejścia w życie ustawy osiągnęli:

- 1) okres zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze wymaganym w przepisach dotychczasowych do nabycia prawa do emerytury w wieku niższym niż 60 lat - dla kobiet i 65 lat - dla mężczyzn oraz
- 2) okres składkowy i nieskładkowy, o którym mowa w art. 27.

Emerytura, o której mowa w ust. 1, przysługuje pod warunkiem nieprzystąpienia do otwartego funduszu emerytalnego albo złożenia wniosku o przekazanie środków zgromadzonych na rachunku w otwartym funduszu emerytalnym, za pośrednictwem Zakładu, na dochody budżetu państwa (ust. 2).

Zgodnie z treścią art. 32 ust. 1 ustawy z 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych ubezpieczonym urodzonym przed dniem 1 stycznia 1949 roku będącym pracownikami, o których mowa w ust. 2 i 3, zatrudnionym w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, przysługuje emerytura w wieku niższym niż określony w art. 27 ust. 2 i 3.

Dla celów ustalenia uprawnień, o których mowa w ust. 1, za pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach uważa się pracowników zatrudnionych przy pracach o znacznej szkodliwości dla zdrowia oraz o znacznym stopniu uciążliwości lub wymagających wysokiej sprawności psychofizycznej ze względu na bezpieczeństwo własne lub otoczenia (ust. 2).

Wiek emerytalny, o którym mowa w ust. 1, rodzaje prac lub stanowisk oraz warunki, na podstawie których osobom wymienionym w ust. 2 i 3 przysługuje prawo do emerytury, ustala się na podstawie przepisów dotychczasowych (ust. 4).

Zarówno w art. 184 ust. 1 pkt 1 jak i w art. 32 ust. 4 ustawodawca odsyła do „przepisów dotychczasowych”.

Przepisy dotychczasowe to rozporządzenie Rady Ministrów z 7 lutego 1983 roku w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze, które w § 1 ust. 2 stanowi, iż właściwi ministrowie, kierownicy urzędów centralnych oraz centralne związki spółdzielcze w porozumieniu z Ministrem Pracy, Płac i Spraw Socjalnych ustalają w podległych i nadzorowanych zakładach pracy stanowiska pracy, na których są wykonywane prace w szczególnych warunkach, wymienione w wykazach A i B (tego rozporządzenia).

Okresy pracy w warunkach szczególnych, stosownie do § 2 ust. 2 rozporządzenia stwierdza zakład pracy, na podstawie posiadanej dokumentacji, w świadectwie wykonywania prac szczególnych warunkach, wystawionym według określonego wzoru, lub w świadectwie pracy.

Skarżący sformułował w apelacji liczne zarzuty naruszenia norm prawa materialnego jak i błędnych ustaleń faktycznych.

W szczególności apelujący podniósł, że przyjęcie przez Sąd Okręgowy iż nie udowodnił wykonywania pracy w warunkach szczególnych po odbyciu długoterminowej służby wojskowej, stoi w sprzeczności ze zgromadzonym materiałem dowodowym. W ocenie odwołującego, w oparciu o przedstawione przez niego w toku procesu dowody należało ustalić, że w okresie od 1 stycznia 1975 roku do 31 sierpnia 1976 roku wykonywał w pełnym wymiarze czasu pracę w charakterze kierowcy cysterny do przewozu paliw płynnych (tj. samochodu specjalistycznego).

Sąd Apelacyjny jedynie w zakresie powyższego zarzutu uznał stanowisko apelującego za zasadne. W ocenie Sądu II instancji, dowody z dokumentów, w szczególności świadectwo pracy z 1 września z 1976 roku wystawione przez Przedsiębiorstwo (...) w P. oraz zeznania odwołującego, stanowią wystarczającą podstawę do uznania, że apelujący w okresie od 1 stycznia 1975 roku do 31 sierpnia 1976 roku będąc kierowcą cysterny wykonywał stale i pełnym wymiarze czasu pracy, pracę w warunkach szczególnych, wymienioną w wykazie A stanowiącym załącznik do rozporządzenia Rady Ministrów z 7 lutego 1983 roku w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, w dziale VIII, pkt 2. Sąd Apelacyjny uznał, że zeznania odwołującego są wiarygodne i mają walor uzupełniający wobec informacji zawartych w świadectwie pracy i pozostałych dokumentach z okresu jego pracy w (...) w P..

Ostatecznie jednak odmienna ocena charakteru zatrudnienia odwołującego od 1 stycznia 1975 roku do 31 sierpnia 1976 roku nie mogła doprowadzić do zmiany bądź uchylenia zaskarżonego orzeczenia.

R. A. w postępowaniu przed Sądem Okręgowym domagał się zaliczenia do stażu pracy w szczególnych warunkach dwóch okresów: pełnienia służby wojskowej od 23 października 1969 roku do 18 października 1974 roku oraz całego zatrudnienia w Przedsiębiorstwie (...) w P. od 14 listopada 1974 roku do 31 sierpnia 1976 roku.

W postępowaniu apelacyjnym odwołujący zwrócił uwagę, powołując uchwałę Sądu Najwyższego z 16 października 2013 roku w sprawie II UZP 6/13, że do oceny określonego stanu faktycznego, w tym zrealizowanego przed wejściem w życie ustawy o emeryturach i rentach, wywołującego określony skutek prawny, należy stosować przepisy obowiązujące w czasie realizacji tego stanu faktycznego. Apelujący wskazał, że w czasie odbywania przez niego służby wojskowej szczególne zasady zaliczenia zasadniczej służby wojskowej do okresu zatrudnienia ustalone zostały w rozporządzeniu Rady Ministrów z 22 listopada 1968 roku w sprawie szczególnych uprawnień żołnierzy i ich rodzin (Dz. U. Nr 44, poz. 318 z późn. zm.).

Skarżący powołał § 12 ust. 2 oraz § 3 powyższego rozporządzenia i wywiódł, że ich treść przewiduje zaliczenie odbytej długoterminowej służby wojskowej do okresu zatrudnienia poborowego, nawet w wypadku gdy poborowy w dniu

powołania nie pozostawał w stosunku pracy. Okres zasadniczej służby wojskowej zaliczany powinien być do okresu zatrudnienia przypadającego już po podjęciu zatrudnienia w zawodzie wyuczonym w czasie odbywania tej służby. Odwołujący przekonywał, że skoro po zwolnieniu go z zasadniczej służby wojskowej podjął pracę jako kierowca samochodu ciężarowego (specjalistycznego) powyżej 3,5 tony, co było zgodne z wyuczonym w wojsku zawodem (uzyskał uprawnienia na kierowanie wszystkimi rodzajami pojazdów), to okres jego służby wojskowej powinien zostać wliczony do okresu pracy w warunkach szczególnych, tak samo jak okres pracy w (...) w P., gdzie został zatrudniony bezpośrednio po odbyciu zasadniczej służby wojskowej.

W ocenie apelującego, Sąd Okręgowy potraktował powyższe przepisy w sposób wybiórczy, stwierdzając, że prawo do doliczenia okresu zasadniczej służby wojskowej do okresu pracy w warunkach szczególnych mają jedynie poborowi określani w § 1 i 2 rozporządzenia Rady Ministrów z 22 listopada 1968 roku mimo tego, że te same przepisy (§ 3 przedmiotowego rozporządzenia) dotyczą poborowych określonych w § 12 rozporządzenia.

Stanowisko apelującego nie zasługiwało na uwzględnienie.

Podkreślenia wymaga, że Sąd Okręgowy uwzględnił przy rozstrzygnięciu regulacje ustawy z 21 listopada 1967 roku o powszechnym obowiązku obrony Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej w brzmieniu obowiązującym do 31 grudnia 1974 roku, tj. w czasie odbywania przez odwołującego służby wojskowej.

Zgodnie z art. 108 ust. 1 tej ustawy, okres odbytej zasadniczej lub okresowej służby wojskowej zalicza się do okresu zatrudnienia, w zakresie wszelkich uprawnień związanych z zatrudnieniem, pracownikom, którzy po odbyciu tej służby podjęli zatrudnienie w tym samym zakładzie pracy, w którym byli zatrudnieni przed powołaniem do służby, albo w tej samej gałęzi pracy.

W ust. 2 natomiast prawodawca postanowił, że okres odbytej zasadniczej lub okresowej służby wojskowej zalicza się do okresu zatrudnienia również żołnierzom podejmującym zatrudnienie, którzy przed powołaniem do tej służby nie byli zatrudnieni albo po jej odbyciu podjęli zatrudnienie w innym zakładzie pracy lub w innej gałęzi pracy.

Bezspornym było, że odwołujący po odbyciu długoterminowej służby wojskowej nie podjął zatrudnienia u pracodawcy, z którym pozostawał w stosunku pracy przed służbą, tj. w Państwowym Ośrodku (...) w J..

Apelujący przekonując o słuszności swego stanowiska nie dostrzega istotnej różnicy w powołanych regulacjach. Pracownikowi podejmującemu po odbyciu zasadniczej lub okresowej służby wojskowej zatrudnienie w tym samym zakładzie pracy, okres takiej służby zalicza się do okresu zatrudnienia, w zakresie wszelkich uprawnień związanych z zatrudnieniem. Natomiast żołnierzom podejmującym zatrudnienie po odbyciu służby wojskowej, którzy przed tą służbą nie byli w ogóle zatrudnieni, albo też podejmującym zatrudnienie w innym zakładzie pracy lub w innej gałęzi pracy, okres służby wojskowej zaliczony jest do okresu zatrudnienia.

Zatem zakres uprawnień będących konsekwencją zaliczenia służby wojskowej jest szerszy w przypadku pracowników określonych w art. 108 ust. 1 ustawy z 21 listopada 1967 roku. W oparciu jedynie o art. 108 ust. 2 ustawy, nie było zasadnym zaliczenie apelującemu okresu służby wojskowej jako stażu pracy w warunkach szczególnych.

W dalszej kolejności podkreślenia wymaga, że wcześniejsza emerytura jest dla powszechnego systemu świadczeń emerytalnych instytucją wyjątkową, określającą szczególne uprawnienia. Możliwość odstępstwa od zasady powszechnej - zwłaszcza ze względu na przesłankę szczególnego charakteru zatrudnienia - pozostaje atrybutem władzy ustawodawczej, a nie sądowniczej. Pozytywnej regulacji stwierdzającej, że okres zasadniczej służby wojskowej jest okresem pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze nie ma w rozporządzeniu z 7 lutego 1983 roku w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze. Ujęcie w nim tylko żołnierzy zawodowych (§ 10), tak jak w ustawie emerytalnej (art. 32 ust. 3 pkt 6), świadczy o regulacji zamkniętej i wyklucza lukę prawną.

Uzasadnione jest zatem stwierdzenie, że bez szczególnych regulacji lub uwarunkowań, okres zasadniczej służby wojskowej nie podlega wliczeniu do okresu zatrudnienia w szczególnych warunkach, od którego zależy prawo do wcześniejszej emerytury (tak Sąd Najwyższy w wyroku z 7 grudnia 2010 roku, w sprawie I UK. 203/10 i cytowanym tam wyroku SN z 22 lutego 2007 roku w sprawie I UK 258/06).

Apelujący jako regulację szczególną wskazywał wydane na mocy art. 108 § 4 ustawy o powszechnym obowiązku obrony Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej, rozporządzenie Rady Ministrów z 22 listopada 1968 roku w sprawie szczególnych uprawnień żołnierzy i ich rodzin.

Zgodnie z § 12 ust. 2 rozporządzenia, żołnierzowi zwolnionemu z długoterminowej zasadniczej służby wojskowej, który przystąpił do wykonywania zatrudnienia w zawodzie wyuczonym w czasie odbywania tej służby, okres odbytej służby zalicza się do okresu zatrudnienia na zasadach określonych w § 3, nawet jeżeli w dniu powołania nie pozostawał w stosunku pracy.

Stosownie do § 3 rozporządzenia, pracownikowi, który podjął zatrudnienie stosownie do zasad określonych w § 1 lub 2, zalicza się okres odbytej służby wojskowej do okresu zatrudnienia w zakresie uprawnień uzależnionych od ilości lat pracy w danym zakładzie lub gałęzi pracy oraz w zakresie szczególnych uprawnień uzależnionych od wykonywania pracy na określonym stanowisku lub w określonym zawodzie.

Sąd II instancji uznał, że powołane przez apelującego rozporządzenie w powiązaniu z art. 108 ust. 2 ustawy o powszechnym obowiązku obronnym z 1967 roku, stanowi co do zasady szczególną regulację przewidującą możliwość wliczenia okresu zasadniczej służby wojskowej do okresu zatrudnienia w szczególnych warunkach, od którego zależy prawo do wcześniejszej emerytury.

Odwołujący nie spełnia jednak wszystkich przesłanek wymaganych do takiego zaliczenia.

Powołany powyżej § 3 rozporządzenia jednoznacznie wskazuje, że zaliczenie jest możliwe w stosunku do ubezpieczonego, który odjął zatrudnienie na zasadach określonych w § 1 lub § 2.

Kwestia ta była przedmiotem licznych rozstrzygnięć Sądu Najwyższego, który ostatecznie w uchwale 7 sędziów z 16 października 2013 roku, w sprawie II UZP. 6/13 uznał, że czas zasadniczej służby wojskowej odbytej w okresie obowiązywania art. 108 ust. 1 ustawy z 21 listopada 1967 roku o powszechnym obowiązku obrony Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej (Dz.U. Nr 44, poz. 220, w brzmieniu obowiązującym do dnia 31 grudnia 1974 roku) zalicza się - na warunkach wynikających z tego przepisu - do okresu pracy wymaganego do nabycia prawa do emerytury w niższym wieku emerytalnym (art. 184 w związku z art. 32 ust. 1 ustawy z 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, jednolity tekst: Dz.U. z 2009 r. Nr 153, poz. 1227 ze zm.).

W uzasadnieniu uchwały wskazano m.in., że ustawa z 1967 roku o powszechnym obowiązku obrony, gwarantująca pracownikowi, po spełnieniu warunków w niej wskazanych (określonych w art. 106 ust. 1), wliczenie okresu służby wojskowej do okresu zatrudnienia w zakresie wszelkich uprawnień związanych z tym zatrudnieniem, jeżeli po odbyciu tej służby podjął on zatrudnienie w tym samym zakładzie pracy, w którym był zatrudniony przed powołaniem do służby, oraz rozporządzenie wykonawcze z 1968 roku, według którego pracownikowi, który podjął zatrudnienie (stosownie do zasad określonych w § 1 lub 2), zalicza się okres odbytej służby wojskowej do okresu zatrudnienia w zakresie uprawnień uzależnionych od ilości lat pracy w danym zakładzie lub gałęzi pracy oraz w zakresie szczególnych uprawnień uzależnionych od wykonywania pracy na określonym stanowisku lub w określonym zawodzie. Tak więc pod rządem ustawy z 21 listopada 1967 roku o powszechnym obowiązku obrony Rzeczypospolitej Polskiej i wydanego na jej podstawie (art. 108 ust. 4) rozporządzenia Rady Ministrów z 22 listopada 1968 roku w sprawie szczególnych uprawnień żołnierzy, żołnierzowi zatrudnionemu przed powołaniem do czynnej służby wojskowej w warunkach szczególnych (I kategorii zatrudnienia), który po zakończeniu tej służby podjął zatrudnienie w tych samych warunkach czas odbywania służby wojskowej wliczał się do okresu zatrudnienia w zakresie wszelkich uprawnień związanych z

zatrudnieniem przed powołaniem do służby wojskowej oraz w zakresie szczególnych uprawnień uzależnionych od wykonywania pracy na określonym stanowisku lub w określonym zawodzie.

Wobec powyższego, koniecznym było rozważanie charakteru zatrudnienia odwołującego przed odbywaniem służby wojskowej. Sam skarżący nie podnosił twierdzeń o szczególnych warunkach pracy jaką wykonywał od 23 lipca 1969 roku do 23 października 1969 roku w Państwowym Ośrodku (...) w J.. Skarżący zatrudniony został jako pomocnik monter a ciągników. Odwołujący przyuczał się do zawodu mechanika samochodowego. Ustalenia te, w ocenie Sądu Apelacyjnego prawidłowe, nie były przez apelującego kwestionowane.

Zwrócić należało również uwagę, że także bezpośrednio po zakończeniu służby wojskowej odwołujący nie podjął pracy, którą można zakwalifikować jako pracę w warunkach szczególnych.

Jakkolwiek na wstępie rozważań Sąd II instancji uznał, za taką zatrudnienie odwołującego w Przedsiębiorstwie (...) w P. od 1 stycznia 1975 roku do 31 sierpnia 1976 roku na stanowisku kierowcy cysterny, to nie można pominąć, że rozpoczął pracę w tym zakładzie 14 listopada 1974 roku i do 31 grudnia 1974 roku wykonywał pracę na stanowisku mechanika samochodowego, o czym sam wyczerpująco zeznawał.

W niniejszej sprawie nie było podstaw aby zatrudnienie odwołującego na stanowisku mechanika samochodowego w (...) w P. uznać za pracę w warunkach szczególnych.

Reasumując, odwołujący tak przed odbywaniem służby wojskowej jak i po jej zakończeniu, nie wykonywał zatrudnienia w warunkach szczególnych, co wyłącza możliwość wliczenia okresu tej służby do okresu pracy wymaganego do nabycia prawa do emerytury w niższym wieku emerytalnym.

Mając na uwadze powyższe, Sąd Apelacyjny oddalił apelację R. A. jako bezzasadną, na podstawie art. 385 k.p.c.

Orzeczenie o kosztach zawarte w punkcie 2 wyroku znajduje swoje uzasadnienie w treści art. 98 i art. 108 § 1 k.p.c. oraz § 12 ust. 1 pkt 2 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 28 września 2002 roku w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu.

SSA Jolanta Cierpiał	SSA Dorota Goss-Kokot	SSA Wiesława Stachowiak
----------------------	-----------------------	-------------------------